

AXEL
AX:SON JOHNSON

* 4.10.1910 † 18.2.1988

Axel Ax:son Johnson föddes den 4.10.1910. Hans far var generalkonsul Axel Ax:son Johnson, inom koncernen oftast kallad »Generalkonsuln» eller »GK», som härskade i det ståtliga Johnsonhuset vid Stureplan i Stockholm. Hans mor, »Konsulinnan», var född Ortwin.

Axel var äldste sonen i en syskonskara på sex barn och växte upp i villan Karlavägen 37. Han undervisades de första åren liksom sina syskon privat av informator. År 1922 kom Axel in i Norra Realläroverket, där undertecknad blev klasskamrat med honom och där en livslång vänskap begynte. Vi tog studentexamen år 1929. – Axel betraktades i klassen som en vänlig, väluppfostrad, något blyg och reserverad pojke, som plikttroget och noggrant skötte sitt skolarbete. I hemmet fick han en sträng uppfostran och kände tidigt vad som förväntades av honom såsom äldste sonen, vilken i en framtid skulle axla faderns mantel. Fadern ansåg att Axel i likhet med honom själv skulle gå ett par år på Tekniska Högskolan, få handelsutbildning och sedan utlandserfarenhet. Han avråddes dock av mig att söka få en kort specialutbildning på Teknis, då detta bl. a. skulle vålla svårigheter från lärarhåll. Det beslöts då att han skulle gå den ordinarie tiden på bergsavdelningen. Han valde

dock en speciell ämneskombination, vilken av kamraterna skämtsamt döptes till »Johnsonlinjen».

Efter avlagd bergsingenjörsexamen för Axel till USA. »Bergsingenjören» som han allmänt kallades inom koncernen var en titel som han behöll hela livet och som han kände sig stolt över. I USA fick Axel sätta sig in i olika verksamheter såväl på kontoret i New York, vars chef han blev, som på Västkusten med främst shippingfrågor. Den öppna, frimodiga atmosfären och de många vänskapsförbindelser som han där knöt kom honom att utvecklas som människa. Det innebar för honom en frigörelse och skänkte tillförsikt. Under denna tid lärde han känna den amerikanska marknaden och fick många värdefulla affärskontakter. Han utvecklade Johnsonkoncernens traditionella verksamhet och tog initiativ till nya aktiviteter. Till Axels positiva utveckling bidrog inte minst att han i USA mötte sin blivande maka Antonia do Amaral Souza. Genom sitt öppna, livliga sydländska temperament och sin spontana värme kom hon att bli ett stöd och en källa till glädje för Axel genom alla år.

År 1953 återvände familjen definitivt till Sverige för att Axel skulle sätta sig in i hela koncernens arbete och successivt övertaga chefskapet för koncernen. Generalkonsuln hade dittills med sin stora auktoritet ensam beslutat i alla viktiga frågor.

Under åren 1956–79 var Axel direktör för Rederi AB Nordstjernen och 1958–79 VD för A. Johnson & Co HAB. Han lade ned ett oerhört hårt och noggrant arbete på att i detalj sätta sig in i de olika problem som förekom i företaget och att stimulera och utveckla nya idéer och forskningsprojekt. Härigenom kom koncernen att starta nya verksamheter. Sålunda bildades bl. a. Johnson Construction, dataföretaget Datema samt, tillsammans med Saléns, Dagab.

En mycket betydelsefull insats, inte blott för Johnsonkoncernen, utan för en stor del av svensk industri, var Axels arbete på att vidareutveckla kontakterna med Sovjetunionen. Generalkonsuln hade tidigt insett betydelsen av den stora potentiella marknad som Sovjetunionen innebar för svensk industri och han hade under många år låtit göra inköp av råvaror såsom olja och krommalm. Under sina år i USA påverkades Axel av den misstro mot Sovjet som vuxit fram hos amerikanerna efter andra världskrigets slut, och han ogillade då sin faders affärspolitik gentemot Sovjet. Sedan han återvänt till Sverige insåg han emellertid snabbt

riktigheten i sin fars idéer och gjorde sedan, som vi alla vet, utomordentliga insatser för att kraftigt utveckla långsiktiga handelsförbindelser mellan Sovjet och Sverige. Han bedrev arbetet med envis uthållighet och var helt övertygad om att såväl import som export måste grunda sig på ömsesidigt förtroende. På 1960-talet tog han initiativet till bildandet av »Kommittén för främjandet av handeln mellan Sverige och Sovjet» och han var under 10 års tid dess mycket aktive ordförande.

Vid sidan av sitt arbete som företagsledare hade Axel ett stort intresse för kulturhistoria. Detta tog sig bl. a. uttryck i att han ville bevara bergshistoriskt betydelsefulla anläggningar, byggnader och föremål. Ett lysande exempel härpå är det pietetsfulla restaureringsarbetet av Engelsbergs Bruk. Där har också generalkonsul Axel Ax:son Johnsons förnämliga boksamling inrymts i en flygel till den vackra herrgården. Biblioteket är liksom arkivet tillgängligt för forskare. Vidare kan nämnas det värdefulla arbete som nedlagts för att bevara industrianläggningarna och byggnaderna vid Sala Silvergruva och masugnsanläggningarna i Högfors utanför Avesta.

Intresset för att skydda och vårda natur och djur hade väckts hos Axel redan i ungdomen av hans far, som bl. a. anlagt en djurpark i Avesta för att rädda den utrotningshotade europeiska visentstammen. Det var därför helt följdriktigt att Axel kom att ägna stort intresse åt Världsnaturfondens arbete. Han blev slutligen dess ordförande, en uppgift som glädde honom mycket.

Tillsammans med sin maka Antonia skapade han ett hem som präglades av gästfrihet, vänlighet och värme. Den efterlängtrade dottern »Toni» spred mycken glädje i hemmet. När Axel och senare också hans Antonia drabbades av långvarig ohälsa var Toni med sina framgångar inom koncernen samt barnbarnen en ständig källa till glädje för dem.

Vid en stämmingsfull och vacker minneshögtid, som hölls den 16 mars i Engelbrektskyrkan talade biskop Krister Stendahl om Axel som den gode förvaltaren av sitt pund.

Axels bergsmannagärning är avslutad. Väl har han brutit sin malm och förädlat den.

Axel inträdde år 1956 i Gillet och innehade vid sin bortgång dess VII länk.

Sancte Örjens Gilles Högtidsdag den 21 april 1988

Nils Rudberg